

WIDZIALNOŚĆ / / WIZUALNOŚĆ OBRAZU CYFROWEGO

POMIĘDZY FENOMENOLOGIĄ
A KULTURĄ WIZUALNĄ

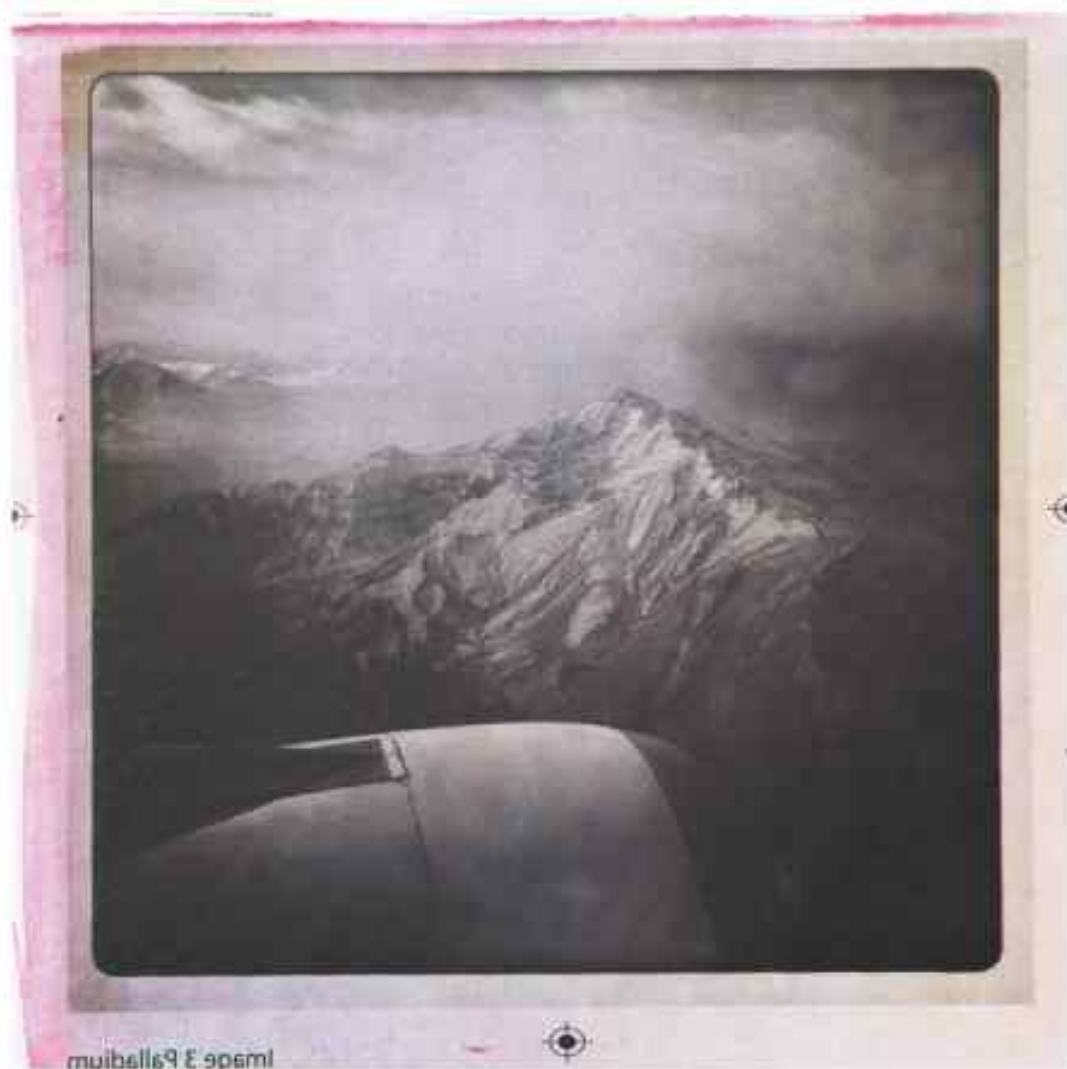
WYDZIAŁ MALARSTWA
I NOWYCH MEDIÓW
AKADEMIA SZTUKI W SZCZECINIE

WIDZIALNOŚĆ / / WIZUALNOŚĆ OBRAZU CYFROWEGO

**POMIĘDZY FENOMENOLOGIĄ
A KULTURĄ WIZUALNĄ**

pod redakcją Aleksandry Łukaszewicz Alcaraz

Polska. Where the unbelievable happens
kadry z filmu, reż. Piotr Borowski, 2014

Polska. Where the unbelievable happens
kadry z filmu, reż. Piotr Borowski, 2014

Zbigniew Romańczuk
Nr 91
druk cyfrowy na dibondzie, detal
50 x 50 cm, 2015

SPIS TREŚCI — CONTENT

01 — Aleksandra Łukaszewicz-Alcaraz, Wstęp / Preface	26
02 — Monika Murawska, <i>Przekraczając fenomenologię. Obraz cyfrowy jako fenomen „transgresyjny”</i> / <i>Transcending phenomenology. The digital image as a “transgressive” phenomenon</i>	36
03 — Mateusz Salwa, <i>Pejzaż cyfrowy jako metaobraz</i> / <i>Digital landscape as meta-picture</i>	58
04 — Piotr Schollenberger, <i>Aktualność wirtualnego – Lyotard o obrazach i immaterii</i> / <i>Actualization of the Virtual – Lyotard on Images and Immaterial</i>	74
05 — Aleksandra Łukaszewicz-Alcaraz, <i>Obraz cyfrowy poza reprezentacją i narracją w perspektywie kultury wizualnej Williama J. Thomasa Mitchella oraz estetyki formalnej Lamberta Wiesinga</i> / <i>Digital images outside representation and narration, in the perspectives of iconology after William J. Thomas Mitchell and formal aesthetics after Lambert Wiesing</i>	96
06 — Konrad Chmielecki, <i>Obrazy, które nie są już obrazami. Wizualność obrazu cyfrowego w antropologii obrazu Hansa Beltinga</i> / <i>Images – not images anymore. Visibility of digital image in the perspective of Hans Belting’s anthropology of images</i>	114
07 — Kalina Kukielfko-Rogosińska, <i>Poprzez obraz. iSondy Rity Leistner</i> / <i>Through the images. iProbes of Rita Leistner</i>	136
08 — Zbigniew Romańczuk, <i>Osobliwość obrazu – technologie cyfrowe i ich implikacje w sposobie generowania nowych zjawisk wizualnych</i> / <i>Peculiarity of an image – digital technologies and their implications in modes of generation of new visual phenomena</i>	148
09 — Piotr Zawojski, <i>Teoria obrazu z ducha nauki o obrazie się wyłaniająca. Prolegomena</i> / <i>Theory of Image Emerging from Image Science. Prolegomenon</i>	162
10 — biogramy / Biographies.....	173

WSTĘP

Aleksandra Łukaszewicz Alcaraz

¹ Jest to obszerny interdyscyplinarny obszar badań, w ramach którego jako jedno z wielu prac można przytoczyć: P.M. Lestner, *Visual Communication. Images with Messages*, Wadsworth Publishing, Boston 2011; A. Freenberg, *Between Reason and Experience: Essays in Technology and Modernity*, MIT Press, Cambridge (Mass.) 2010; I. and M.R. Hoelz, *Towards a New Theory of the Digital Image*, Intellect Books, Bristol (UK) 2015; A. Bamford, *Adolescent identity, cyber bullying and ethics in information communication technologies*, „International Journal of the Humanities” 2006, vol. 2; J. Palfrey, U. Gasser, *Born Digital: Understanding the First Generation of Digital Natives*, Basic Books, 2013; D. Collier, *ISEA 2011 – From hut to monitor: the electrification of Chokwe wall murals in Angola, 1953–2006*, 2011; H. Wasserman, *Mobile Phones, Popular Media and Everyday African Democracy: Transmissions and Transgressions*, „Popular Communication” 2011, 9(2), s. 146–148.

² Epistemologicznej roli obrazu fotograficznego poświęciłam książkę *Epistemologiczna rola obrazu fotograficznego. Ku podmiotowi tak jakby i epistemologii jak gdyby. Rola fotografii w określaniu naszych tożsamości i świata wokół nas*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2014; zob. też *Epistemic Function and Ontology of Analog and Digital Images*, „Contemporary Aesthetics” 2015, vol. 13, <http://www.contempaesthetics.org/newvolume/pages/article.php?articleID=724> [dostęp 18.09.2015].

Myślenie, które jest zaprezentowane w niniejszej antologii, wychodzi od obrazu i skupia się na przejściu obrazu w postać cyfrową, elektroniczną, immaterialną, a także na konsekwencjach tego stanu rzeczy dla refleksji ontologicznej nad istotą obrazu. Chociaż uważam za istotne rozważania dotyczące sposobów funkcjonowania i wpływu oraz zarządzania współczesnymi obrazami otaczającymi nas w ikonosferze, tj. obrazów medialnych, obecnych w sieci internetowej, w smartfonach¹, ponieważ poszerzają one zakres krytycznej refleksji nad epistemiczną rolą obrazów technicznych², to prezentowana publikacja ma inaczej określony cel teoretyczny, a jej zadaniem jest badanie fenomenologiczne obrazów cyfrowych, które istnieją w przestrzeni kulturowej.

Konieczność podejścia fenomenologicznego pojawia się wraz z utratą przez obraz materii fizykochemicznej i jego przejścia w stan określony elektrycznością, energią. Obrazy cyfrowe niewątpliwie istnieją, ale ich materia nie jest materią fizyczną. André Rouille twierdzi, że różnica ontologiczna pomiędzy obrazem analogowym a cyfrowym (analizuje to w odniesieniu do fotografii) polega na tym, że pierwszy obraz jest oparty na materii fizykochemicznej, podczas gdy drugi na materii kodu zero-jedynkowego. Nie chcę odpowiadać na pytanie, czy ta różnica jest wystarczająca, by stwierdzić za Rouillem, że obraz cyfrowy nie jest już fotografią, tj. że „fotografia” cyfrowa nie jest fotografią, ale innym rodzajem obrazu, obrazem cyfrowym, który tylko ze względu na fenomenalne podobieństwo określamy tą samą nazwą: fotografia. To od nas i od naszych interpretacji zależy zakres definicji poszczególnych kategorii, także w odniesieniu do fotografii. Możemy te definicje opierać na materii obrazu i na jej jakościach, ale także na jego funkcji w ramach naszego świata. Niezależnie zatem od uznania niektórych obrazów cyfrowych za fotografie lub nie należy stwierdzić, że obraz cyfrowy jest nie tylko technologicznie określony w swoim istnieniu, lecz także istnieje w sposób szczególny i nie sposób nie poddać rozważdze konsekwencji wpływających z utraty przez obraz materii fizykochemicznej. Konieczne jest zatem wypracowanie pogłębionych analiz obrazów cyfrowych, które nas otaczają